

Stemgeluid bij terrassen

Voor een aantrekkelijke woonomgeving?

Ook in de zomer van 2017 gingen we zoveel mogelijk naar buiten. We ontspannen niet alleen in onze tuin of op ons balkon, maar gaan ook op het terras van een café of restaurant zitten om van het mooie weer te genieten. In het eerste geval streven we naar rust en stilte, in het tweede geval zijn we zelf regelmatig oorzaak van rumoer en vinden we dat vaak ook wel gezellig. En daarmee ontstaat een mogelijke bron van hinder. Dit leidt soms zelfs tot heftige conflicten. In aanvulling op de themabijeenkomst die de NSG eind 2016 organiseerde over het stemgeluid bij terrassen, bespreken we in dit artikel nog enkele aanvullende overwegingen die kunnen leiden tot een integrale oplossing.

Door: Frans Houtkamp en Hans Geleijns

Over de auteurs:

Frans Houtkamp en Hans Geleijns zijn senior adviseurs bij LBP|SIGHT. Ze zijn al vele jaren als projectleiders betrokken bij stedelijke projecten op het grensvlak van ruimtelijke ordening en milieu.

INLEIDING

Het stemgeluid van bezoekers op terrassen draagt vaak bij aan de beleving van een gezellig stadscentrum. Daar vinden we een zekere levendigheid steeds vaker belangrijk en waarderen dat. In sommige gevallen leidt de levendigheid echter tot hinder voor omwonenden. Deze hinder is voer voor heftige discussies tussen ondernemers, omwonenden en de gemeente.

De problematiek kent blijkbaar een zodanige omvang dat de Nederlandse Stichting Geluidshinder (NSG) er op 21 december 2016 een themabijeenkomst aan wijdde. Op die drukbezochte bijeenkomst is veel informatie vanuit diverse gezichtspunten gedeeld. Zinvol en nuttig dus. Maar er zijn op die bijeenkomst ook meerdere argumenten niet genoemd waarmee het zicht op een integrale oplossing belemmerd wordt.

In dit artikel proberen we, in aanvulling op wat tijdens de NSG-bijeenkomst al is besproken, die argumenten aan te dragen en daarmee een integrale oplossing dichterbij te brengen. We illustreren dit aan de hand van een concrete casus, namelijk het gebied De Trip in Utrecht. Voor de volledigheid beginnen we met een korte samenvatting van de issues die op de NSG-bijeenkomst ter sprake kwamen.

THEMABIJEEKOMST NSG 21 DECEMBER 2016

Tijdens de bijeenkomst gingen diverse sprekers in op de juridische kaders, de technische aspecten en de hinderbeleving, waarmee een redelijk compleet beeld van de problematiek is geschetst.

Voor wat betreft het juridisch kader geldt natuurlijk dat alles begint bij een goede ruimtelijke ordening om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te creëren. Het concreet omschrijven in de regels van het bestemmingsplan (wat valt wel en wat valt niet

FIGUUR 1: NICO HASELAGER VAN INFOMIL SCHETST HET WETTELIJK KADER

onder een bestemming) en het opnemen van ruimtelijk relevante gebruiksregels kunnen daarbij worden ingezet. Het houden van afstand is in theorie weliswaar een zinvolle optie, maar in de praktijk is dat natuurlijk veelal onwenselijk. Functies worden, zeker in stedelijk gebied, juist zoveel mogelijk gemengd. Voor veel bestaande situaties is het al helemaal geen optie.

Het Activiteitenbesluit richt zich op individuele inrichtingen, maar laat veel van het stemgeluid op terrassen die niet kunnen worden aangemerkt als binnenterrein buiten beschouwing. Het maatschappelijk belang van terrassen in stedelijk gebied wordt hierbij als reden aangevoerd.

Met de Algemene Plaatselijke Verordening kan via een ontheffing op het verbod geluidhinder te veroorzaken, middels het systeem van de exploitatie- of terrasvergunning, een afweging worden gemaakt tussen de belangen van de ondernemer en die van de omwonenden. Daarbij bestaat voor de gemeente de mogelijkheid om bij die afweging gebiedsgericht maatwerk te hanteren.

De veelheid aan jurisprudentie wijst er op dat er sprake is van complexe problematiek. De inhoud van die jurisprudentie toont

FIGUUR 2: EEN DRUKBEZOCHT AMSTERDAMS TERRAS

ook aan dat er niet echt sprake is van een eenduidige lijn in de beoordeling en er voor het bevoegd gezag dus veel interpretatieruimte bestaat.

De technische aspecten die tijdens de NSG-bijeenkomst werden besproken, tonen aan dat er sprake is van een grote diversiteit als het gaat om menselijk stemgeluid. De spreiding in kengetallen wordt beïnvloed door de specifieke omstandigheden. Is er sprake van volwassenen of kinderen, gaat het om praten, schreeuwen, gillen of juichen en gaat het om een terras in de stad met een relatief hoog achtergrondniveau of in een rustige buurt. Dat maakt het voorspellen van de geluidbelasting door stemgeluid van personen op een terras niet gemakkelijk. Laat staan dat het erg moeilijk is om de daarbij mogelijk optredende hinder te voorspellen.

In ieder geval is op de bijeenkomst van 21 december duidelijk geworden dat de beoordeling van het stemgeluid van terrassen maatwerk noodzaakt. Gelet op het grote aantal terrassen is het aantal klachten relatief beperkt, die richten zich vooral op "geschreeuw en gebral". De breed gedragen aanwezigheid van terrassen bevestigt het maatschappelijk belang ervan. Normaal gedrag leidt in het algemeen niet of tot beperkte hinder. Het geluidniveau dat daarbij wordt veroorzaakt is veelal minder relevant dan de aanwezigheid op zich.

Al met al zijn op de themabijeenkomst van de NSG veel argumenten gewisseld en is het zicht op de problematiek van het stemgeluid op terrassen toegenomen. Maar er zijn aanvullend nog andere overwegingen toe te voegen die de totstandkoming van afgewogen integrale besluitvorming kunnen vergemakkelijken. We laten die overwegingen in willekeurige volgorde de revue passeren.

AANVULLENDE OVERWEGINGEN

Grenswaarden

Allereerst is duidelijk dat het karakter van de omgeving een belangrijke rol speelt. Zeker in een stedelijke omgeving is in het algemeen sprake van een hoger achtergrondgeluidniveau. Dat leidt vaak tot meer maskering, bijvoorbeeld door verkeerslawai, maar ook tot compensatie die sowieso tot een hogere hinderdrempel leidt.

De levendigheid van een stadscentrum en de nabijheid van winkels, horeca en uitgaansvoor-zieningen inclusief terrassen, bieden mogelijk compensatie voor de eventuele geluidbelasting door het stemgeluid op terrassen. Het specifieke karakter van het horecagebied speelt daarbij natuurlijk ook nog een rol. Vinden er in het gebied veel vrijgezellenfeesten plaats waarbij sprake is van frequent dronkemansgelal, betreft het een gebied met veel toeristen die de bloemetjes willen buiten zetten of gaat het om een stads- of dorpscentrum waar in het algemeen de lokale bevolking op zwoele zomeravonden gezamenlijk van de openbare buitenruimten geniet? Afhankelijk van dat karakter zal de hinderdrempel variëren, waarmee voor de gemeente beleidsvrijheid ontstaat om te oordelen over het stemgeluid van de terrassen in het gebied. Aan- of afwezigheid van agressie, bedreiging, drugsgebruik en dergelijke spelen daarbij ook een rol.

Als het gaat om een stadscentrum waar ook veel verkeersgeluid aanwezig is, kan worden overwogen om voor wat betreft de decibellen aan te sluiten bij de grenswaarden die voor die geluidbron gelden. En als de geluidbelasting van het verkeersgeluid hoog is, is er vaak sprake van een gerealiseerde gevelgeluidsanering.

FIGUUR 3: VRIJGEZELLENFEEST

FIGUUR 4: LEEG TERRAS

Bieden die extra aangebrachte isolatie en/of de aanwezigheid van geluidgedempte ventilatievoorzieningen niet de mogelijkheid om een hoger geluidsbelasting door het stemgeluid toe te staan? Daarbij komt dat er in veel van dergelijke situaties geen sprake is van buitenruimten (geen balkons en zeker geen tuinen) zodat het niet zozeer om de geluidbelasting op de gevel gaat, maar vooral om het geluidniveau in de geluidgevoelige ruimten van de woningen.

Meten is weten

Uit de op de themabijeenkomst van de NSG verstrekte informatie blijkt dat er veel bekend is over stemgeluid, maar ook dat we veel niet weten. In ieder geval is duidelijk dat er sprake is van een grote spreiding, afhankelijk van de aard, het karakter van het gebied en het terras. De vraag is of we ons moeten blijven vasthouden aan de kentallen met een dergelijk grote spreiding. We willen daarom aansluiten bij een ontwikkeling die feitelijk voor veel geluidbronnen en de daarvan mogelijk te ondervinden hinder geldt.

Ook stellen we voor om langere tijd het gebruik van de terrassen en de daarbij optredende geluidbelastingen te monitoren. Daarmee komen we op een ander punt dat op de bijeenkomst van de NSG niet aan de orde is geweest, namelijk de vraag: Welke dosismaat moeten we hanteren? Voor zover ons bekend wordt het stemgeluid van terrassen overal in etmaalwaarden beoordeeld. Maar is het niet zo dat de wetenschap aangeeft dat de dosismaat L_{den} de maat is die het best overeenkomt met de ondervonden hinder?

Daarmee komt de berekende bijdrage door het stemgeluid op terrassen aanmerkelijk lager uit omdat in de L_{den} -beoordeling rekening wordt gehouden met het feit dat er in het algemeen in de ochtenduren geen gebruik van het terras wordt gemaakt, met het gegeven dat ook de weersinvloeden zelfs in het zomerseizoen een onbelemmerd gebruik tegengaan en dat in het algemeen de terrassen in de winterperiode in het geheel niet in gebruik zijn.

Tenslotte willen we overwegen dat het in het algemeen niet om het stemgeluid van individuele terrassen gaat, maar om cumulatieve bijdragen van meerdere terrassen in een gebied. Dat leent zich bij uitstek voor een gebiedsgerichte benadering met een kwaliteitsdoelstelling afgestemd op de levendigheid van een gebied en de daarbij mogelijk aanwezige compensatie. We hebben het idee dat de Omgevingswet middels het instrument van het Omgevingsplan daar nu juist het uitgelezen kader voor biedt. Individuele bedrijfsvestigingen of terrasverzoeken kunnen getoetst worden aan hun bijdrage aan die cumulatieve kwaliteitsdoelstelling. En bij de realisatie of toevoeging van woningen in het gebied kan die kwaliteitsdoelstelling als uitgangspunt dienen.

DE TRIP IN UTRECHT

Een nieuw stadsgebied in ontwikkeling is De Trip in Utrecht. Het gebied ligt nabij de nieuwe zuidelijke 'stadspoort' van de stad, een voormalig bedrijventerrein op Rotsoord. Het gebied is bedoeld als een creatief woon- en werkgebied voor starters (253 huurappartementen) en ondernemers (ca. 1.500 m² commerciële ruimten). Hier is, net als op veel andere plekken in de stad, sprake van een zogenoemde inbreilocatie. Aan woningbouw in de vorm van appartementen voor starters en studenten is een schreeuwend tekort in Utrecht. Voor deze ontwikkeling zijn in bijna tien jaar alle benodigde (bestemmingsplan)procedures gevolgd en afgerond. Onder in de plinten van de nieuwe woongebouwen is creatieve, inspirerende levendigheid geprojecteerd. Daar horen natuurlijk ook terrassen bij. Helaas was hier bij de gevolgde procedures onvoldoende gedetailleerd aandacht aan besteed. Zo kwam de realisatie van de bedoelde levendige plint in gevaar. Althans, de terrassen.

Daarom is er met een nieuwe procedure, omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan, geregeld dat er ook formeel juridisch afgedekt sprake kan zijn van terrasfuncties in het gebied. Dat ging echter niet zonder slag of stoot. Vanuit een goede ruimtelijke ordening werd in eerste instantie door de gemeente ingestoken op de hierboven genoemde milieuwetgeving en de daarin gestelde normering. Dat leidde na wat eerste berekeningen echter al snel tot de conclusie dat er forse overschrijdingen waren.

Oplossingen hiervoor konden alleen in de sfeer van:

- substantiële vermindering van het aantal plaatsen (en dus stemmen) op de terrassen;
- ombouwen met glazen afschermingen waarbij het meer kassen zouden gaan worden.

Kortom, deze insteek bood geen oplossingsrichting, zeker nu de gemeente ook uitging van lagere geluidnormen gelet op de verwachte, lagere achtergrondniveaus. Daarom is er in goed overleg, ook met de gemeente, besloten om een andere insteek te kiezen. We laten de gevelbelasting los en we richten ons op de binnenniveaus. Daar willen we in elk geval een aanvaardbaar woon- of leefklimaat kunnen waarborgen.

De gevelisolatie van de nieuwbouw bleek voldoende te zijn om hiermee een goede ruimtelijke ordening te kunnen voeren. De procedure is inmiddels met succes afgerond en de eerste terrassen zijn al in gebruik. De nieuwe bewoners zitten al wat langer op de locatie maar moesten gelet op de proceduretermijnen iets langer wachten op gezellige, levendige plinten in het gebied. Nou viel het weer in het begin van de lente gelukkig ook wat tegen...

FIGUUR 5: TERRAS KLEIN BERLIJN OP DE TRIP IN UTRECHT

FIGUUR 6: PLANGEBIED DE TRIP, VANUIT DE WATERTOREN GEZIEN

De oplossingsweg die hier met succes gekozen en gevolgd is, is ook de enige om te komen tot een verantwoorde realisatie van nieuwe woningbouw op een inbreilocatie met een levendige, creatieve en inspirerende omgeving, ook op straatniveau.

SAMENVATTING

De grote steden staan de komende decennia voor een behoorlijke opgave van woningbouw op zogenaamde inbreilocaties en in stadscentra. Daarbij is er terecht de wens om deze nieuwe stadsdeelgebieden een levendig karakter te geven. Maar om dat onderling verenigbaar te houden, moet er vanuit het ruimtelijk spoor sprake zijn van ruimere en cumulatieve geluidnormen op de gevels. Het realiseren van een goede woon- en leefomgeving moet zich richten naar de binnenruimten van de (nieuwe) woningen.

Het is daarbij van belang om dit al in een vroeg stadium mee te nemen zodat er op de eerste 3-4 bouwlagen sprake zal zijn van voldoende gevelgeluidisolatie. Het verdient de aanbeveling dit specifieke terrassenstemgeluidbeleid te verankeren in omgevingsplannen.

Bij De Trip in Utrecht is dit inmiddels al gerealiseerd. Het gebied kan als voorbeeld gezien worden om de levendigheid van nieuwe stadsdeelgebieden op inbreilocaties ook in het ruimtelijk spoor te waarborgen.

Als bijkomende oplossingsrichting kan in de nabije toekomst gekeken worden naar een L_{den} -benadering van stemgeluid. Zover is het bij De Trip echter niet gekomen.

In de VOG zijn 10 grote leveranciers van akoestische oplossingen verenigd.

Onze leden

- beschikken over kennis en producten
- zijn complementair binnen de markt en bieden effectieve oplossingen
- zijn bedrijven met een bewezen staat van dienst
- zijn actief bezig met innovatie en ontwikkeling

**Maak kennis met onze leden op
www.geluidhinder.nl**

